

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจุดประสงค์เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย ศึกษาประสิทธิภาพของหนังสือและเพื่อทราบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย โดยได้ศึกษากับประชากรคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนบ้านลานหอย สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ศึกษาประกอบด้วย หนังสืออ่านเพิ่มเติม แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน มีการรวบรวมข้อมูลโดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน แล้วจึงกำหนดให้นักเรียนไปศึกษาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยตนเอง เป็นเวลา 3 วัน หลังจากนั้นจึงให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนและตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสือและนำข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนมาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

1. การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย

3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผู้ศึกษาได้ออกแบบและดำเนินการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ชื่อเล่มว่า บันทึกของพลกับพิงค์ โดยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำการเลือกเนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ที่นักเรียนสามารถสัมผัสรับรู้ได้ชัดเจนด้วยตนเอง คือ ดิน ป่าไม้ น้ำ และอากาศ นำมาเรียบเรียงเป็นเรื่องราว โดยสื่อผ่านตัวละครสำคัญ คือ พลกับพิงค์ ในส่วนของการดำเนินเรื่องนั้นได้แบ่งเป็นตอน ๆ ทั้งหมด 4 ตอน แต่ละตอนมีภาพประกอบเรื่องเพื่อให้ชวนติดตาม ซึ่งภาพประกอบเรื่องนั้นเป็นภาพถ่ายธรรมชาติจากสถานที่จริง

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้น เป็นหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชนประเภทบันเทิงคดี มีชื่อว่า บันทึกของพลกับพิงค์ ขนาดรูปเล่ม 18.50 x 26 ซม. มี 30 หน้า ไม่รวมปกหน้าและปกหลัง ซึ่งในการออกแบบและการดำเนินการสร้างหนังสือในแต่ละขั้นตอนนั้นได้มีการพิจารณาในด้านความคิดเห็นต่าง ๆ และขอคำแนะนำจากกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระและผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำมาดำเนินการแก้ไขปรับปรุงในส่วนของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ตลอดจนจุดประสงค์ที่เกี่ยวข้อง อันส่งผลให้ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยสมบูรณ์

2. ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จากการทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏว่า คะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกัน
คือ นักเรียนทำคะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียนได้โดยเฉลี่ย 9.88 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20
คะแนน คิดเป็นร้อยละ 49.40 เมื่อได้ศึกษาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย
แล้ว ทำแบบทดสอบหลังเรียน ปรากฏว่า ได้คะแนนโดยเฉลี่ย 18.48 คะแนนจากคะแนนเต็ม 20
คะแนน คิดเป็นร้อยละ 92.40

จะเห็นว่าคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน 8.60 คะแนน
คิดเป็นร้อยละ 43.00 ซึ่งสรุปได้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ

3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดีมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 ทุกข้ออยู่ใน
หมวดที่ 1 ส่วนประกอบของหนังสือ คือ ปกหนังสือมีความสวยงาม ปกหนังสือสามารถสื่อความ
หมายถึงเนื้อเรื่องได้น่าสนใจ ภาพประกอบหน้าปกมีความเหมาะสมกับเรื่อง ชื่อเรื่อง สื่อความ
หมายถึงเนื้อเรื่องได้ชัดเจนและเหมาะสม มีภาพประกอบ ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น ขนาด
รูปเล่มพอเหมาะ สะดวกในการเปิดอ่าน ขนาดตัวอักษร อ่านง่าย สบายตา ในหมวดที่ 2
เนื้อเรื่องและข้อคิดที่ได้จากหนังสือ คือ เนื้อเรื่องมีความยาวพอเหมาะ แบ่งเป็นตอน ๆ อ่านแล้ว
เข้าใจง่าย มีตัวละครดำเนินเรื่องได้น่าประทับใจ ให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย
ได้อย่างดี นักเรียนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน นักเรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของ
สิ่งแวดล้อม และนักเรียนสามารถสรุปแนวคิดเพื่อปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมได้ ยกเว้นข้อ 11 คือ
จำนวนตัวละครไม่มากหรือน้อยเกินไปที่ปรากฏอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 ส่วนการ
ไม่แสดงความคิดเห็นหรือนักเรียนมีความคิดเห็นที่ไม่ดีต่อหนังสือนี้ไม่ปรากฏ

สำหรับความคิดเห็นเพิ่มเติมของนักเรียน สรุปได้ว่า นักเรียนชอบและสนใจหนังสือเล่มนี้มาก เพราะให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัยเป็นอย่างดี รวมไปถึงมีหน้าปกสวยงาม รูปเล่มกะทัดรัด เนื้อเรื่องสนุกและน่าสนใจ เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียน นักเรียนประทับใจภาพประกอบที่ปรากฏในหนังสือ นักเรียนสามารถโยงประสบการณ์ของนักเรียนให้สอดคล้องกับเรื่องราวในหนังสือ ทำให้นักเรียนอ่านหนังสือได้อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน

อภิปรายผลการศึกษา

จากการสรุปผลการศึกษาเรื่องการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. ในการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้น โดยก่อนที่จะนำไปใช้กับกลุ่มทดลองนั้นได้มีการเตรียมการ โดยหลังจากที่ครูสอนเนื้อหาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามที่หลักสูตรกำหนดแล้ว ครูได้สอดแทรกกิจกรรมการอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในจังหวัดสุโขทัย โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามความรู้ความเข้าใจตลอดจนประสบการณ์ของนักเรียนเอง ครูเพียงแต่แนะนำแหล่งข้อมูล เช่น ข่าวสารสิ่งแวดล้อมจากวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ หลังการอภิปรายแล้วให้นักเรียนร่วมกันจัดป้ายนิเทศเรื่องสิ่งแวดล้อม นำผลงานที่ได้ไปติดไว้ที่บอร์ดกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวใช้เวลา 9 คาบ

จากนั้นจึงให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ผู้ศึกษาได้สังเกตและพบว่าเด็กนักเรียนได้ให้ความสนใจและมีความกระตือรือร้นที่จะอ่าน นักเรียนจะแสดงสีหน้า ความรู้สึกรักอยากรู้ บรรดาจะตอบคำถามเกี่ยวกับจังหวัดของตนเองให้ถูกต้องที่สุด แต่ก็เกิดความไม่แน่ใจ ขาดความรู้ที่ถูกต้องชัดเจน แต่เมื่อได้รับหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากครูแล้ว เด็กจะดูที่หน้าปกทันทีและรีบพลิกไปดูเนื้อหาภายในเล่ม จากนั้นเด็กจะแสดงอาการปฏิกิริยาที่แน่ใจว่าจะสามารถไปศึกษาและทำแบบทดสอบหลังเรียนให้ได้คะแนนดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งลักษณะกริยาเช่นนี้จะมีเหมือนกันทั้งในการทดสอบแบบหนึ่งต่อหนึ่ง การทดลองกลุ่มเล็กและการทดลองกลุ่มใหญ่

จากกรณีเช่นนี้อธิบายได้ว่า ปกหนังสือที่สวยงามดึงดูดความสนใจ ชื่อหนังสือที่สอดคล้องกับเนื้อหาในเรื่องมีการดำเนินเรื่องโดยใช้บทสนทนา ใช้ถ้อยคำภาษาที่เข้าใจง่าย รูปเล่มที่กะทัดรัด พอเหมาะ หยิบจับได้สะดวก มีการเย็บเล่มที่แข็งแรง มีการห่อหุ้มปกด้วยพลาสติกใสเรียบร้อย ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเด่นของหนังสือที่สร้างขึ้น ปัจจุบันต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้หนังสือนั้นมีคุณค่า ซึ่ง จินตนา ใภาชฐี (อ้างใน ไพโรจน์ เบาใจ, 2536, หน้า 2) ได้กล่าวว่าเป็นการช่วยให้เด็กรักการอ่านโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัย 10-11 ขวบ ซึ่งเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 อันเป็นระยะที่เด็กมีความสนใจในการอ่านอย่างแท้จริง ในส่วนของภาพประกอบในหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผู้ศึกษาได้ให้ความสำคัญโดยศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านหนังสือเด็กและเยาวชน อาทิ รัญจวน อินทรกำแหง (2520) บันลือ พฤษะวัน (2521) พยับ คันหยง (2529) และพรจันทร์ จันทวิมล (2534) สรุปได้ว่า เด็กจะให้ความสำคัญกับรูปภาพ อันถือได้ว่าเป็นหัวใจของหนังสือเด็ก ภาพประกอบ จะเป็นภาพที่มีความรู้สึก มีชีวิต มีความเคลื่อนไหว สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและอธิบายเรื่องได้ ซึ่งภาพประกอบที่ดีสามารถช่วยให้เป้าหมายของเรื่องดำเนินไปได้เป็นอย่างดี ภาพประกอบเรื่องไม่ใช่ว่าภาพที่เขียนขึ้นมาจากรื่อง แต่จะเป็นภาพที่ขยายเรื่องราวให้เข้าใจง่ายขึ้น นอกจากนั้นในงานวิจัยของวุดิ แตรสังข์ และรัชนี แพรนิมิตร (อ้างใน ไพโรจน์ เบาใจ, 2536, หน้า 23) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาพ สี และขนาดภาพประกอบแบบเรียนที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายชอบ พบว่า เด็กชอบภาพถ่ายธรรมชาติมากกว่าภาพแรงหรือภาพวาดลายเส้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงใช้ภาพถ่ายธรรมชาติจากสถานที่จริงมาประกอบในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สำหรับทางด้านเนื้อหาของหนังสือนั้น เด็กในวัย 9-11 ปี จะเป็นระยะที่เด็กเริ่มมีความสนใจต่อการอ่านอย่างจริงจัง บันลือ พฤษะวัน (2533, หน้า 18-19) กล่าวว่าเด็กจะมีความสนใจเกี่ยวกับเพื่อน บุคคล สถานที่และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มากขึ้น พยายามหาตัวอย่างที่จะยึดไว้เป็นแบบปฏิบัติ สนใจที่จะหาความรู้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ให้มากขึ้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดและสอดแทรกไว้ในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย เช่น พลุ และพิงค์ ได้รู้จักกัน เป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียน เด็กทั้งสองคนเป็นผู้รักการอ่าน ชอบศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว แล้วนำมาพูดคุยกัน เพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่สมควร

ทั้งสองคนมีครอบครัวที่อบอุ่น มีบุคคลในครอบครัวที่สามารถยึดเป็นแบบอย่างได้ ทั้งนี้ผู้ศึกษามีความมุ่งหวังจะถ่ายทอดลักษณะบุคลิก การดำเนินชีวิตประจำวัน การแสดงแนวคิดต่าง ๆ ผ่านตัวละครไปสู่เด็กนักเรียนประถมศึกษาทุกคนเพื่อเป็นการปลูกฝังความถูกต้องดีงามแก่เด็กและเยาวชนสืบไป ซึ่งความเห็นของบันลือ พงษ์พานิช สอดคล้องกับความเห็นของ รัญจวน อินทรกำแหง (2520) วิริยะ สิริสิงห์ (2524) และพรจันทร์ จันทวิมล (2534)

2. หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพโดยมีค่าเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเป็นเพราะหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้น เป็นหนังสือที่มีคุณสมบัติ คือ ให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัยได้เป็นอย่างดี มีการจัดทำรูปเล่มที่เหมาะสม มีความแข็งแรงและทนทาน มีปกที่สวยงามดึงดูดความสนใจ โดยใช้ตัวละครสนทนากัน ซึ่งทำให้เด็กสนใจเพราะใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างและการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อเสริมทักษะการเรียนรู้ของเด็ก ของชาเลียง พัทธชนม์ (2525) อัญญะ เผ่าพัฒน์ (2534) และวัชรารมณ์ วัตรสุข (2537) ที่ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นนั้นทำให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น

3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับดีและดีมาก อันหมายถึงนักเรียนมีความเข้าใจในแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง สิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่นักเรียนในเรื่องสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความตระหนักถึงคุณค่าและเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในการสร้างและการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมของ พัทธ ชันหยง (อ้างใน วัชรารมณ์ วัตรสุข, 2537, หน้า 36) ชาเลียง พัทธชนม์ (2525) อัญญะ เผ่าพัฒน์ (2534) และวัชรารมณ์ วัตรสุข (2537) สรุปได้ว่า นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีมากต่อหนังสือเพราะให้ความรู้ เนื้อเรื่องสนุก น่าสนใจ และมีรูปภาพสวยงาม

นอกจากนี้ผู้ศึกษายังพบว่า อิทธิพลของครูผู้สอน ปฏิบัติการปะทะสังสรรค์ระหว่างครูกับนักเรียน การให้ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวนักเรียน และการได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น การร่วมมือกันรักษาความสะอาด การใช้น้ำอย่างประหยัด ตลอดจนการไปศึกษาเรื่องสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน เช่น ระบบนิเวศในโรงเรียน สวนป่าในชุมชน โดยชี้แนะให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมนั้น การแนะนำให้นักเรียนดูรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมจากสื่อต่าง ๆ แล้วนำมาอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน ซึ่งผู้ศึกษาได้ดำเนินการโดยใช้เวลา 9 คาบจะมีผลต่อการเรียนรู้และความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบอร์เชตต์ และจอห์นสตัน (อ้างใน บริพันธ์ไชยวงศ์แก้ว, 2527, หน้า 38-39) ที่ว่า บทบาทของครูผู้สอนนั้นจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นเรื่องสิ่งแวดล้อมของนักเรียน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ในการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องสิ่งแวดล้อมของจังหวัดสุโขทัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชื่อ บันทึกของพลกัมพิงค์ ก่อนนี้ใช้ควรมีการจัดกิจกรรมกระตุ้นความสนใจของเด็กก่อน เช่น การอภิปรายเรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชนของนักเรียน การตอบปัญหาสิ่งแวดล้อม การแต่งคำขวัญ การเขียนเรียงความ หรือการจัดป้ายนิเทศ กิจกรรมเหล่านี้จะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถของตนเอง และเป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมใกล้ ๆ ตัว โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่กำลังเป็นปัญหาสำคัญอยู่ในปัจจุบันนี้ และสมควรที่ทุกฝ่ายจะหันมาร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องสิ่งแวดล้อมของจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป เพื่อให้ความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมในจังหวัดของนักเรียน
2. ควรมีการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องสิ่งแวดล้อมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 รวมทั้งมีการศึกษาทัศนคติของนักเรียนใน 2 ระดับนี้ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องสิ่งแวดล้อมในเด็กประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย